

Ісламський фундаменталізм: детермінанта екстремізму чи спосіб збереження релігійних цінностей ?

Розглядаючи стани особи як кримінально-правову категорію ми наголошуємо, що інтелектуально-вольовий момент червоною ниткою пронизує всі описані в КК України стани суб'єкта і потерпілого. Неосудність-обмежена осудність-осудність — це стала конструкція, в якій завдяки добавлянням певних ознак і критеріїв формуються відтінки, що в КК України мають свої назви (сильне душевне хвилювання, безпорадний стан, уразливий стан, стан залежності тощо). Разом з тим, кримінально-правова доктрина не мала в своєму словнику поняття, яке б характеризувало стан особи з сильним інтелектом і сильною волею, що мали б вплив на кваліфікацію. Однак, події останнього часу змушують переглянути нас інтелектуально-вольовий момент з позиції сили прояву у бік плюсу, і розглянути такий статус як “фундаменталіст” та його похідні і суміжні поняття.

Фундаменталізм (від лат. *Fundamentum* — основа) — загальна назва вкрай консервативних філософських, моральних і соціальних течій [1].

Сфера його застосування надзвичайно широка: політика, культура, соціологія, однак сьогодні ми зосередимо увагу на релігійному фундаменталізмі.

Релігійний фундаменталізм — течії **упротестантській** ідеології, ісламіта інших релігіях, представники яких виступають проти критичного перегляду застарілих релігійних понять; у широкому значенні — релігійні напрями, які проголошують незмінність **догматики**, збереження **ортодоксії** [2].

В багатьох джерелах та ЗМІ релігійний фундаменталізм отожднюють з радикалізмом, і навіть тероризмом та екстремізмом, с приставкою ісламський, однак відомо, що саме поняття “фундаменталізм” зародилося в американському протестантизмі, а лише потім було перенесено в ісламський світ. Не будемо детально зупинятися на протестантизмі наголосимо лише на причинах його появи, як відповіді на складність релігії і неможливість її застосування в сучасних реаліях, а також реакція релігійної спільноти та відхід від основних стовпів віри, відмова від обов'язкових релігійних і моральних обов'язків в школах та ін. навчальних закладах.

Що ж до ісламу, то він зароджувався як теологічна опозиція існуючих тоді монотеїстичних релігій, однак враховуючи те, що іслам є однією з “релігій Ібрагіма”, він протиставляв себе не у загальній концепції, а лише у відмінностях, які можна усунути досліджуючи священні тексти: Таурат, Забур, Інжил.

Белькович Д. у своєму дослідженні “Феномен релігійного фундаменталізму у протестантській та ісламській традиціях” наголошує про спільні механізми появи “американського” і “аравійського” фундаменталізму, які ставлять за мету два основні завдання:

- 1) Повернутися до релігійних витоків, спираючись вже на існуючі релігійні догми (в ісламі *салафізм*);
- 2) Оновлюватися відповідно до вимог часу [3, с. 268].

На перший погляд два різнонаправлені завдання між собою об'єднуються в одну загальну мету, однак не за умов розквіту, а навпаки упадку релігії. Так, в 70-х на початку 80-х років минулого століття активізувалися ряд консервативних рухів не тільки на сході, але й в усьому світі. Спочатку дія ісламського фундаменталізму була направлена проти внутрішніх секулярних суспільних течій, та все ж таки в якості джерела їх походження була розглянута західна неоліберальна система цінностей, з якою і борються ісламські фундаменталісти. Натомість європейський світ відповіловою думкою, а згодом ярликів та кліше “ісламський бум” та “ісламофашизм”.

Отже, фундаменталізм — це реакція на місцеві секулярні утворення причиною яких є зріст атеїстичного і споживчого світогляду, приправленого відсутністю моралі, як прояву вільного соціуму.

Екстремізм — це форма політичної діяльності, яка прямо чи побічно відмовляється від принципів парламентської демократії.

Синонімом екстремізму є **радикалізм** — це принцип або ідея довести думку до його кінцевих логічних практичних висновків ігноруючи компроміс. Відповідно радикалізм або екстремізм має на меті встановлення законів шаріату в повному обсязі, негайно, і в цілому.

Ісламізація. Мелікова І., порівнюючи “ісламський тероризм” та “екстремізм” зазначає, що вплив ісламського фактору на внутрішню ситуацію і зовнішню політику багатьох держав мусульманського ареала через який власне і відбувається ісламізація ісламута характеризується двома процесами:

- 1) Відтворення ісламу як релігії;
- 2) Перетворення іслама в ідеологію [3, с. 267].

Якщо для реалізації першого процесу використовують фундаменталізм в частині застосування в сучасному світі первинних цінностей, детермінантом якого є упадок норм і цінностей релігії. Для другого процесу використовується міжнародний термін “ісламський фундаменталізм як ідеологія”, що зазначений в Резолюції ПАРЕ 1605, прийнятої Асамблеєю 15 квітня 2008 року [4], яка досягається різними методами (в тому числі не виправдано незаконними), одним із яких, на жаль, і є екстремізм та тероризм.

Отже в основі екстремістських і терористичних дій лежить радикальний фундаменталізм. Однак в основі виховання моральності суспільства, допомоги ближньому також знаходиться фундаменталізм, спільний для усіх релігій. Релігійні цінності — це основа здорового суспільства, що виховується в добрі і любові одне до одного.

Релігія — це один із способів укріпити віру. Способів укріпити релігію багато і всі вони описані в священних текстах. Кожен шукає свій шлях, однак справжній мусульманин (в перекладі той, хто поклоняється Всевишньому) несе релігію через мир щоденною молитвою за того, кого зустрічає: “Ассаламу Алейкум”.

Список використаних джерел:

1. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фундаменталізм>;

2. URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Релігійний_фундаменталізм
3. Матеріали VII Міжнародної молодіжної релігійно-наукової школи. Іслам : історія, сучасні виміри та сучасні тенденції. Київ., 2008.
4. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz/docs/804_rez_1605.htm